

בתי המשפט

תא 010972/97

בשא 3757/98

המר 676/98

בית המשפט המחוזי בחיפה

בפני כב' השופט ח. פיזם, סגן נשיא

בעניין: הירשפלד לאה
 ע"י ב"כ עוה"ד ילינק התובעת

- נ ג ד -

ד"ר ברנרד דהן
 ע"י ב"כ עוה"ד נועם הנתבע

פסק דין

- 1
 2 1. תביעת פיצויים בטענת רשלנות רפואית נגד הנתבע, רופא שיניים, מומחה למחלות חניכיים,
 3 שעסק ועוסק בניתוחים וטיפול השתלות שיניים.
 4
 5 התובעת, ילידת 24/8/47, הייתה בטיפולו של הנתבע. היא טוענת, כי עקב טיפולו הרשלני של
 6 התובע בשיניה, במיוחד ביצוע הפרוצדורה של השתלת שיניים בה, כפי שהדבר נעשה על ידי
 7 הנתבע, נגרמו לה נזקי בריאות, כפי שעוד יפורט להלן.
 8
 9 התובעת סובלת מאז ילדותה מדלקת פרקים וממחלת לב שיגרונית. כל טיפולי השיניים
 10 שנעשו בה על ידי הנתבע, נערכו, לטענתו, תוך כיסוי אנטיביוטי, להגנה מפני זיהום חיידקי
 11 שיכול לגרום למחלת SBE (Subacute Bacterial endocarditis, להלן: SBE).
 12
 13 2. בחודש פברואר 1994, הופנתה התובעת ע"י רופא השיניים שלה בקצרין, הלא הוא ד"ר
 14 שולים, לטיפולו של הנתבע (ד"ר דהאן) במטרה, שד"ר דהאן יבצע השתלת שיניים בפי
 15 התובעת.
 16 בעקבות הנ"ל, ביום 3/3/94 נבדקה התובעת ע"י הנתבע, אשר המליץ על ניתוח חניכיים
 17 והשתלות בלסת העליונה.
 18 הנתבע, לטענת התובעת, טען בבטחון רב, כי טיפול זה לא מהווה סיכון, ובכלל זה גם לא
 19 מהווה סיכון למחלת הלב השיגרונית הכרונית, שהתובעת סבלה ממנה RHD (להלן:
 20 RHD).

בתי המשפט

תא 010972/97

בשא 3757/98

המר 676/98

בית המשפט המחוזי בחיפה

בפני כב' השופט ח. פיזם, סגן נשיא

1

2 אחר הדברים האלה, ביום 21/4/94, ביצע הנתבע ניתוח חניכיים באזור השמאלי העליון,
3 שבפי התובעת, וכן בוצעה הארכת כותרת בשיניים 21-27, הכל תחת כיסוי אנטיביוטי
4 במוקסיפן 3 גר', יום לפני הטיפול ויומיים לאחריו. בהמשך, ביום 5/5/94, ביצע הנתבע
5 פעולה כירורגית נוספת בפיה של התובעת: ניתוח חניכיים באזור הימני העליון, הארכת
6 כותרת לשיניים 11-13, ו- 16-17, עקירות שיניים 14-15 והשתלות מיידיות של שני שתלים
7 צילינדריים תוך גרמיים מסוג קורבנט, באזור 14-15. גם כן, תוך כיסוי אנטיביוטי כנ"ל.

8

9 במהלך הניתוח מיום 5/5/94, חשה התובעת יציאת מים מאפה. התובעת טוענת, כי הנתבע
10 אמר לה, באותו שלב, שהייתה פריצה לסינוס המקסילרי, אך אין כל בעייה וסיכויי
11 ההצלחה של הניתוח מצויינים. הנתבע טוען, כי במהלך הטיפול חדרו מים לגרונה של
12 התובעת, עקב תנוחת השכיבה בה נמצאה התובעת במהלך הניתוח. הוא לא ראה בכך כל
13 בעייה רפואית פתלוגית. עוד טוענת התובעת, כי אף בסיום טיפול זה (5/5/94) אמר לה
14 הנתבע, כי השתלים נמצאים בעמדה טובה, וסיכויי ההצלחה מצויינים וזאת, לאחר שהוא
15 ביצע צילום רנטגן.

16

17 לאחר הטיפול הנ"ל, הוזמנה התובעת לקליניקה של הנתבע לביקורת. היא הגיעה לביקורת
18 ביום 16/6/94. לאחר בדיקה, קבע הנתבע, כי הריפוי תקין ואין ממצאים פתלוגיים כלשהם
19 אצל התובעת. התובעת הוזמנה לביקורת נוספת אצל הנתבע, ליום 18/8/94, אך לא הגיעה.

20

21 באמצע חודש 6/94, החלה התובעת לחוש, לטענתה, בעייפות וחולשה. לכן, פנתה אל רופא
22 המשפחה ד"ר יריחובר, אשר ביצע מספר בדיקות קליניות ובדיקות דם, שמהם לא עלו
23 ממצאים חריגים, והוא המליץ בפני התובעת על מנוחה.

24

25 בחודש 8/94, לאחר שתחושת העייפות והחולשה התגברו אצל התובעת ולאחר ממצאים של
26 שקיעת דם מוחשת וחום נמוך, אושפזה התובעת בבית"ח פוריה בטבריה, במחלקה פנימית,
27 ושחררה משם ביום 26/8/94, ללא אבחנה מדוייקת, לאחר שהתרביות היו עקרות.

28

29

בתי המשפט

בית המשפט המחוזי בחיפה

תא 010972/97

בשא 3757/98

המר 676/98

בפני כב' השופט ח. פיזם, סגן נשיא

1 ביום 30/8/94, טלפן לביתה של התובעת ד"ר בן אסולי מנהל המחלקה הפנימית בב"ח
2 פוריה והודיע שהתשובות של תרבויות הדם הגיעו לאחר שחרור התובעת מביה"ח, נמצאה
3 צמיחת חיידקים, המעידה על דלקת פנים הלב, כך, שהומלץ לתובעת מביה"ח פוריה, לקבל
4 טפול אנטיביוטי תוך וורידים במשך 4-6 שבועות. בעקבות הממצאים הנ"ל של ביה"ח פוריה,
5 פנתה התובעת ביום 31/8/94, לביה"ח הדסה בירושלים, שם אושפזה במחלקה פנימית.
6 נערכו לה בדיקות דם ובבדיקות תרבויות דם, נמצאה צמיחה של חיידק סטרפטוקוקוס
7 וירידינס.

8
9 כמו כן, הייתה אבחנה שם, כי התובעת סובלת מ-SBE וכן, אובחנה אצל התובעת החמרה
10 באי ספיקת הלב, על רקע החמרה באי ספיקת המסתם המיטרלי. בעקבות זאת, קיבלה
11 התובעת (עפ"י הנחיות ב"ח הדסה) טיפול אנטיביוטי שנמשך 6 שבועות. בבדיקת אקו לב,
12 שנערכה לתובעת, נראתה גיטציה של העלה האחורי של המסתם המיטרלי, אי ספיקה
13 מיטרלית בינונית וכן תיפקוד מוגבל במידה בינונית של חדר שמאל (נ/10, ת/2א, ת/6, ת/7,
14 ת13א).

15
16 במהלך הטיפול בביה"ח הדסה הר-הצופים (ירושלים), הגיעו הרופאים למסקנה, שצריך
17 לעקור את השתלים, שהותקנו על ידי הנתבע, ואלה נעקרו ב- 12/94 (עמ' 115 לפרוט.).
18 במקביל, התברר כי התובעת סובלת מבעיות לב, והתבצע בה ניתוח לב פתוח לשם החלפת
19 המסתם המיטרלי.

20
21 מאז האירועים המתוארים לעיל (יוני 94 ואילך), הייתה התובעת מאושפזת בב"ח הדסה
22 הר הצופים, כשלושה חודשים ועוד אישפוזי יום נוספים. כמו כן, עליה להישמר כדי לא
23 להידבק במחלות זיהומיות שונות והיא נמצאת במעקב רפואי מתמיד. קצב הלב של
24 התובעת לקוי, נעשה ניסיון לשפר את קצב הלב, ללא הצלחה. התובעת מוגבלת ביכולתה
25 הפיזית ואינה מסוגלת למאמץ גופני משמעותי.

26
27 מכאן, תביעתה של התובעת לפיצויים, בראשי נזק שונים, כפי שפורט בכתב התביעה ועוד
28 אדון בהם בהמשך.

29
30

בתי המשפט

תא 010972/97

בשא 3757/98

המר 676/98

בית המשפט המחוזי בחיפה

בפני כב' השופט ח. פיזם, סגן נשיא

- 1
- 2 4. התובעת טוענת, כי הנתבע התרשל בטיפולו בה ועקב כך נגרמו לה הנזקים, שפורטו בכתב
- 3 התביעה. התרשלותו של הנתבע מתמקדת, לטענתה, כדלקמן:
- 4 א. הנתבע לא הציג בפני התובעת את מלוא הסיכונים והסיכויים מהטיפול, שבוצע
- 5 לתובעת זאת, במיוחד מחמת שהנתבע ידע, שהתובעת סובלת ממחלת לב שיגרונית.
- 6 לכן, טוענת התובעת, כי הנתבע לא קיבל את הסכמתה המודעת לטיפול, שהנתבע
- 7 ביצע בה.
- 8
- 9 ב. הנתבע לא ערך רישום רפואי, כפי שמחוייב היה לבצע, בגין הטיפולים הרפואיים
- 10 שהעניק לתובעת ובכך, גרם לה נזק ראיתי.
- 11
- 12 ג. הנתבע התרשל בביצוע הטיפול הכירורגי בתובעת ביום 5/5/94, בכך, שבו זמנית הוא
- 13 ניתח את החניכיים וביצע שתלים, ביודעו כי בפיה של התובעת גורם זיהום, שעלול
- 14 להסב לה נזקים חמורים.
- 15
- 16 ד. הנתבע התרשל בכך, שלא גילה את הזיהום בפיה של התובעת בעת הבדיקה מיום
- 17 16.06.94, וכתוצאה מכך שלא עקר את השתלים המזוהמים, מיידית.
- 18
- 19 ה. הנתבע לא נתן לתובעת טיפול אנטיביוטי הולם, בנסיבות, ולא התייעץ עם קרדיולוג,
- 20 כאשר בנסיבות, היה צריך לעשות זאת, בהקשר לטיפולו בתובעת.
- 21
- 22 ו. הנתבע ביצע את ההשתלה אצל התובעת חרף הגישה הרפואית הרווחת, לפיה, אין
- 23 לבצע טיפול כזה, בחולי לב ראומטיים.
- 24
- 25 5. מנגד, טוען הנתבע כי הוא לא התרשל בטיפולו בתובעת, ופרט טענותיו כדלהלן:
- 26 א. הנתבע אכן יידע את התובעת אודות כל הסיכונים והסיכויים הכרוכים בטיפולו
- 27 בשיניה.
- 28
- 29 ב. הנתבע ביצע את כל הרישום והתעוד הרפואי הנדרש בהקשר לטיפולו בתובעת.
- 30

בתי המשפט

תא 010972/97

בשא 3757/98

המר 676/98

בית המשפט המחוזי בחיפה

בפני כב' השופט ח. פיזם, סגן נשיא

1 בחו"ד (7/ג) כי גם בהנחה של כיסוי אנטיביוטי, אין זה יכול למנוע בדרי"כ את
2 המחלה (S.B.E), ועשוי למנוע אותה רק במקרים בודדים.

3
4 לכן, מה שהסביר, כאמור הנתבע לתובעת היה במקרה הטוב, לא מדויק, ובעצם גם
5 לא נכון.

6
7 הכלל הוא, כי העדר רישום (רפואי), בנסיבות, שבהן לו היה בנמצא היה בו כדי לסייע
8 לבירור העובדות הרלוונטיות לתביעה, מעביר את הנטל להוכיח את העובדות, שהיו
9 יכולות להתברר מן הרישום הרפואי, לכתפי הנתבע, שעליו להראות הסבר המנקה
10 אותו מהאחריות (ע.א. 6643/95 כהן נ' קופ"ח פד' נג' (2) 689, 680 - ע.א. 612/78 פאר
11 נ' קופר פד' לה (1) 724, 720 וראו גם ע.א. 58/82 קנטור נ' מוסייב פד' לט (3) 259, 253,
12 260).

13
14 ב. בנסיבות העניין, חל, לדעתי, סעיף 41 לפקודת הנויקין, הקובע, כי בנסיבות חלות
15 הכלל של הדבר מדבר בעד עצמו, עובר עול ההוכחה, להראות העדר רשלנות
16 ואחריות, על הנתבע. לדעתי, בנדוננו, יש להחיל כלל זה, מן הנימוקים הבאים:

17
18 (1) לתובעת לא היתה ידיעה ולא היתה יכולה להיות לה ידיעה, מהן הסיבות,
19 שגרמו לנזק שנגרם לה.

20 (2) הנזק נגרם לתובעת על ידי נכס (מיכשור רפואי וטיפול רפואי), שלנתבע היתה
21 שליטה מלאה עליו.

22 (3) האירוע, מחלתה של התובעת לאחר טיפולו הרפואי של הנתבע בה, אשר היתה
23 די קרובה לטיפול, מתיישב יותר עם המסקנה, שהנתבע לא נקט בזהירות
24 סבירה, מאשר עם המסקנה שנקט בזהירות כזו. (הניסיון הכללי של החיים,
25 מלמד, שעה שמתחשבים בנסיבות המתארות את עצם אירוע הנזק, כי בדרך
26 רגילה, כלומר, אם אין סיבה מיוחדת, העשייה להצביע כיוון הפוך, יותר קרוב
27 לוודאי הוא, מאשר היפוכו של דבר, שזק כזה לא היה קורה, אילו היה בעל
28 השליטה על הנכס המזיק נוהג לגביו בזהירות סבירה - ד.נ. 4/69 יצחק נוימן
29 נ' פולה פסיה כהן פד' כד (2) 229, 257).

בתי המשפט

תא 010972/97

בשא 3757/98

המר 676/98

בית המשפט המחוזי בחיפה

בפני כב' השופט ח. פיזם, סגן נשיא

- ג. לא היתה בנסיבות הסכמה מדעת של הנתבעת לטיפול הרפואי בה. אני מאמין לה (גם בהעדר מסמכים רפואיים סותרים), שהיא לא קיבלה הסבר מהנתבע על כל הסיכויים והסיכונים, שעלולים היו להיגרם לה בנסיבותיה (חולת לב), עקב הטיפול הספציפי של הנתבע בה.
- הכלל הוא: כי על מנת שהסכמתו של חולה בטיפול רפואי, שעתיד להיעשות בגופו, תהא "הסכמה מדעת", יש לספק לו מידע הולם על מצבו, על מהות הטיפול המומלץ ומטרתו, על הסיכונים והסיכויים הטמונים בטיפול, ועל אלטרנטיבות טיפוליות, סבירות, לטיפול האמור. זאת באופן, שיהיה בידי המטופל מידע הדרוש לו, באורח סביר, כדי לגבש החלטה בדבר הסכמה או אי הסכמה לניתוח או לטיפול רפואי. החתמת המטופל על טופס ההסכמה אינה, כשלעצמה, תנאי מספיק לקיומה של ההסכמה מדעת (ע"א 2781/93, דעקה נ' בית החולים כרמל-חיפה, פ"ד נ"ג(4), 526, 548; ע"א 470/87, אלטורי נ' מ"י-משרד הבריאות, פ"ד מ"ז(4), 146, 153). כאן נזכיר את דבריו של ד"ר קסון, המומחה שהעיד מטעם הנתבע, שהסכים בתשובותיו בחקירה נגדית (עמ' 162 לפרוטוקול), כי בנסיבותיה של התובעת, היה צורך ליתן לה הסבר מלא ומפורט. כלשונו: "אתה חייב להזהיר אותה (את החולה), ולהסביר לה למה אתה נותן לה את האנטיביוטיקה, בכלל, להזהיר אותה שיש סיכוי 'לאנדו-קרדיטיסי', לאנשים שיש להם את ההיסטוריה של דלקת השיגרון".
7. כאן יאמר מיד, כי קיימת מחלוקת עובדתית בין התובעת והנתבע, על מה שהתרחש כאשר פרצו מים לפיה במהלך הטיפול. התובעת טוענת, שהנתבע אמר לה, שהיתה פריצה של הסינוס על ידי המקדחה, ואילו הנתבע טוען, כי מדובר בהצטברות נוזלים בפיה של התובעת, מחמת התנוחה שלה בעת הטיפול (שזו תופעה בלתי פתולוגית). מאמין אני לגירסת התובעת דווקא, שנתמכת במידה מסויימת בעדות בעלה (עמ' 67-68 לפרוטוקול).
- הנתבע יכול היה לסתור את גירסתה של התובעת, על ידי זימון לעדות את הסייעת והשינינית שלו, אשר אין חולקים כי הן נכחו בעת האירוע, אך הוא נימנע מלעשות כן. (ע.א. 74/89 חסינים חבי' לאחזקת נכסים בע"מ נ' נתן שפירא פד' מו(1), 845, 849 - ע.א. 216/73 סולומונוב נ. אברהם פד' כח(1), 184, 194). במיוחד אמורים הדברים כאשר אין תיעוד רפואי מטעם הנתבע, על מה שהתרחש באותה פרשה, שנראית גם אליבא דידו טראומטית בהתייחס לאופן תגובתה של התובעת. (נא עיינו באסמכתאות בפיסקה הקודמת).

בתי המשפט

תא 010972/97

בשא 3757/98

המר 676/98

בית המשפט המחוזי בחיפה

בפני כב' השופט ח. פיזם, סגן נשיא

8. בהליכי קדם המשפט, השתדלתי להביא את הצדדים להסכמה למינוי מומחים רפואיים מטעם בית המשפט. למרות מאמציי, לא נמצאו מומחים רפואיים, אשר הסכימו ליתן חוות דעת מטעם בית המשפט, או מומחים שהיו מקובלים על ידי שני הצדדים. כך: שההכרעה בסוגיות רפואיות, די מסובכות, הקשורות לשאלות השנויות במחלוקת בין הצדדים, תהיה קשה עוד יותר.
- 6
- 7 ד"ר ברק, רופא שיניים - מנתח פה ולסת, אשר נתן חוות דעת מטעם התובעת (ת/4) קבע, שפעולותיו של הנתבע (טיפולו בתובעת), אינן עומדות במבחן הרופא הסביר, מבחינת האינדיקציה להשתלות, וביצוע השתלות מיידיות בעצם מזוהמת - פעולה כירורגית מורכבת (עקירות ניתוח חניכיים והשתלות) בישיבה אחת, תוך פריצה אל הסינוס המקסילרי, ללא מתן כיסוי אנטיביוטי פוסטופרטיבי וכיסוי על ידי טיפות אף, חוסר מעקב צמוד אחרי המתרפאה (התובעת) ואי איבחון מוקדם של הכישלון בשתלים והוצאתם. עוד קבע ד"ר ברק, שהנוק הקרדיאלי לתובעת, נגרם, עקב בקטרמיה, שהתפתחה כתוצאה ועקב הפרוצדורות הכירורגיות והדנטליות.
- 15
- 16 גם ד"ר פינדלר - מומחה לרפואת שיניים (ת/2) הגיע למסקנות, שאיזור השתלים בעת הוצאתם היה מזוהם, כי זיהום הלב, שנגרם לתובעת, נגרם על ידי חיידק, שמוצאו רק בחלל הפה, שמחובתו של הנתבע היה לדאוג לסילוק כל מוקדי הזיהום בחלל הפה, עובר להשתלה, והוא בחר לא לעשות זאת, והעיקר, שלדעתו, הנתבע לא נהג במידת הזהירות הנדרשת למניעת זיהום חיידקי של פנים הלב.
- 21 שני המומחים הנ"ל, הסתמכו על חוות דעתה של פרופ' טובה חצ'יק שאול, מומחית לרפואה פנימית, פרופ' מן המנין לרפואה פנימית בית ספר לרפואה פנימית בית חולים הדסה, ירושלים.
- 24
- 25 בסופו של דבר, במסגרת הטיפול בתובעת, בבית חולים הדסה, נעקרו השתלים מפיה של הנתבעת, וזאת, לפי המלצתו של פרופ' גילי (עמ' 116-118) מחשש שהם גורמים וגרמו לזיהום. ד"ר זלצר, הוא אשר ביצע את העקירה (הוא כירורג מבית חולים הדסה), העיד כי היה זיהום במוקדי ההשתלה, אצל התובעת.
- 29

בתי המשפט

תא 010972/97

בשא 3757/98

המר 676/98

בית המשפט המחוזי בחיפה

בפני כב' השופט ח. פיזם, סגן נשיא

1 נכון אומנם, שבבדיקה של ד"ר גפנוביץ (ת/14, ת/15) בתחילת הטיפול בתובעת, בבית
2 חולים הדסה היא (ד"ר גפנוביץ) לא גילתה זיהום בשתלים אצל התובעת. אך, יצוין,
3 שבאותה תקופה היתה ד"ר גפנוביץ מתמחה, שאכן ביטאה בחוות דעתה את התייחסות
4 בית החולים באותו שלב. אולם, לאור הממצאים של ד"ר גילי ושל ד"ר זלצר, לא נותר
5 אצלי ספק מתקבל על הדעת, שאכן, מחלת ה-S.B.E נגרמה לתובעת מזיהום בשתלים.

6
7 לדעת פרופ' חצ'ק - (ת/13א' ו-ת/13ב'), המחלה S.B.E, אשר הופיעה לאחר טיפול השתלת
8 שיניים בתובעת, היא מחלה הגורמת לזיהום חיידקית במסתם (בלב), עם נזקים למסתם.
9 מומחית זו, מצאה החמרה באי ספיקה המסתמית המיטרלית וכתוצאה מכך, הגדלת עליית
10 שמאל, פרפור פרוזדורים והופעת אי ספיקת לב, מצב שלא היה מתפתח בשלב זה, ללא
11 הופעת הזיהום המסתמי. עוד הוסיפה פרופ' חצ'ק, שבמהלך המעקב הופיעה אצל התובעת
12 אי ספיקה מיטרלית קשה, ארועים של פרפור פרוזדורי, אי ספיקת לב והידרדרות תפקודית,
13 עד כדי כך, שנגרמה לתובעת בצקת וסחרחורת, ולא היתה מסוגלת לעלות מדרגות וללכת
14 מרחק רב. הממצא בבדיקת ה"אקו", מיום 07.09.96, הראה אי ספיקה מיטרלית קשה ויתר
15 לחץ דם ריאתי, והדבר אושר בצינתור מיום 31.10.96.
16 בסופו של דבר, בוצע בתובעת ניתוח להחלפת המסתם המיטרלי, אשר שיפר את מצב אי
17 ספיקת הלב, אם כי עדיין יש הפרעת בקצב.

18
19 בסיכום, סברה פרופ' חצ'ק, שהתובעת הסתבכה ב-S.B.E על מסתם מיטרלי ממחלת לב
20 ראומטית, לאחר טיפול שיניים מורכב. השתלת השיניים אומנם כוסתה אנטיביוטית למשך
21 הטיפול, אך בהשתלת השן, נשארו כיסים פתוחים, שמהווים מוקדם צמיחת חיידקים
22 והופעת בקטרמיה חוזרת העלולה לגרום לזיהום המסתם, בעיקר בחולים עם מחלה
23 מסתמית.

24
25 פרופ' חצ'ק סבורה, כי בטרם טיפולו של הנתבע בתובעת, היה מקום לשקול את הצורך
26 בהשתלת השיניים, והסיכון הכרוך בכך, ואם היתה נשאלת קודם, היתה מיעצת שלא
27 לשתול שיניים בחולה כזו, אלא לחפש טיפול חילופי אחר.

28

בתי המשפט

תא 010972/97

בשא 3757/98

המר 676/98

בית המשפט המחוזי בחיפה

בפני כב' השופט ח. פיזם, סגן נשיא

1 פרופ' חציק הסכימה, כי יכולה היתה להיות סיבה אחרת לזיהום המסתמי אצל התובעת,
2 כגון, צחצוח שיניים או לעיסה. כמו כן, היא ראתה כמספיק, אישורו של רופא המשפחה,
3 אם ניתן, לגבי הכיסוי האנטיביוטי, שנדרש לצורך ההשתלה, ומה שכרוך בכך (עמ' 99-100).

4

5 נראה, שאין חולקים על כך כי המחלה S.B.E, נגרמת בדרי"כ מזיהום בפה, לאו דווקא
6 מחמת טיפול רפואי בשיניים, אלא, לעיתים מזומנות גם מפעולות פשוטות כמו צחצוח
7 שיניים או לעיסה. דא עקא, שלמרות שהתובעת לעסה שנים רבות וצחצחה את שיניה מידי
8 יום, הזיהום S.B.E הופיעה אצלה תוך תקופה קצרה, לאחר טיפולו של הנתבע בה.
9 תסמינים ראשוניים של המחלה הופיעו אצל התובעת כשבעיים לאחר הטיפול של הנתבע בה
10 (סעיף 13 לתצהיר התובעת, ת/13 וכן נ/10, נ/11).

11

12 בנוסף, נקבע בחו"ד של ד"ר שפר (קרדיולוג) אשר העיד מטעם התובעת, כי נגרם לתובעת
13 זיהום חריף של שני המסתמים, עקב ניתוחים דנטליים והשתלת שיניים (של הנתבע בה),
14 בתוך ריקמה מזוהמת, עם פריצה לחלל הסינוס המקסילרי שגם הוא מהווה מקור לפיזור
15 זיהום חיידקי.

16

17 מנגד, העידו מומחים מטעם הנתבע כדלקמן: 9

18 (1) ד"ר קסון - מומחה לרפואת שיניים (נ/19)

19 א. הגיע למסקנה, כי בלתי סביר, שהזיהום אצל התובעת, נגרם, כתוצאה מטיפולו של
20 הנתבע.

21 ב. שהנתבע ביצע את חובת הזהירות וההתנהגות, כפי שרופא שיניים סביר, היה נוהג
22 בנסיבות.

23 ג. הקשר בין אנדוקרדיטיס (S.B.E) וטיפול דנטלי לא הוכח אף פעם באופן מדעי,
24 והטיפול המומלץ למניעת מחלה זו במטופלים עם נטיה למחלה, הוא אמפירי
25 ומבוסס על השערה.

26 ד. אין קשר בין הנוק לתובעת והטיפול שבוצע בה על ידי הנתבע.

בתי המשפט

תא 010972/97

בשא 3757/98

המר 676/98

בית המשפט המחוזי בחיפה

בפני כב' השופט ח. פיזם, סגן נשיא

- 1
- 2 **פרופ' מרק ליטנר - מומחה לרפואת שיניים (נ/7, 8/)** (2)
- 3 א. אין סבירות, שהטיפול הדנטלי הוא הגורם להופעת ה-S.B.E, אצל התובעת, בעיקר
- 4 בגלל מרווח הזמן בין הטיפול והופעות התסמינים.
- 5 ב. הנתבע פעל כרופא סביר.
- 6 ג. הכיסוי האנטיביוטי הפרופילקטי, היה מספיק.
- 7 ד. הקביעה, כי איזור השתלים בעת הוצאתם היה מזוהם, משוללת כל יסוד.
- 8
- 9 **ד"ר אלן פרידמן - מומחה לרפואת שיניים (נ/9)** (3)
- 10 א. הנתבע נתן כיסוי אנטיביוטי כמקובל בעולם.
- 11 ב. לא התפתח זיהום מקומי, וגם לא סינוסיטיס.
- 12 ג. התלונות על חולשה, חום וכאבים אצל התובעת החלו רק כ- 3 חודשים לאחר טיפולו
- 13 של הנתבע בה (קבעתי עובדתית כי התסמינים החלו להופיע כעבור שבועיים מטיפולו
- 14 של הנתבע בתובעת).
- 15 ד. טיפולו של הנתבע בתובעת לא חרג מן הטיפול המקובל, ואף עמד במבחן הרופא
- 16 הסביר.
- 17
- 18 **פרופ' צבי פרפל - מומחה לרפואה פנימית (נ/18)** (4)
- 19 א. אין קשר סיבתי ישיר בין הטיפול, שהעניק הנתבע לתובעת, לבין מחלת ה-S.B.E.
- 20 ב. מרחק הזמן בין הטיפול לבין תחילת התסמינים של S.B.E, מצביע על כך, שאין קשר
- 21 סיבתי.
- 22 ג. אין הוראה מדעית נגד השתלה אצל חולים מסוגה של התובעת.
- 23 ד. הנתבע נהג בסבירות בטיפולו בתובעת.
- 24
- 25 **פרופ' אליו די סגני - מומחה בקרדיולוגיה - (נ/20)** (5)
- 26 א. אין קשר סיבתי בין ניתוחי השיניים, שביצע הנתבע בתובעת, לבין מחלת S.B.E,
- 27 אצלה.
- 28 ב. הנתבע פעל כרופא סביר וזהיר, בכל שלבי הטיפול במקרה.

בתי המשפט

תא 010972/97

בשא 3757/98

המר 676/98

בית המשפט המחוזי בחיפה

בפני כב' השופט ח. פיזם, סגן נשיא

- 1 ג. אין בספרות הרפואית מידע, ששתלים דנטליים מגבירים את הסיכון ל-S.B.E,
2 לעומת ניתוחי שיניים אחרים.
- 3 ד. אין כל איסור לבצע ניתוחי השתלות שיניים, בחולי לב, בכל קבוצות הסיכון.
- 4 ה. הסיכון ל-S.B.E, קשור יותר לכמות אירועי בקטרמיה מאשר לכמות החיידקים
5 שנכנס לדם, מאשר אירוע בקטרמיה בודד. לכן, צדק הנתבע בכך, שביצע את כל
6 הפעולות הניתוחיות בישיבה אחת.
- 7
- 8 10. הנה כי כן: המומחים מטעם התובעת הגיעו למסקנה כי יש קשר סיבתי בין מחלת ה-
9 S.B.E לבין הטיפול של הנתבע בשינייה של התובעת (במיוחד ההשתלה), וכי הנתבע התרשל
10 בטיפולו בתובעת ולא נקט באמצעי זהירות אשר היו יכולות למנוע את המחלה. יתירה מכך,
11 יכול להיות, שבנסיבותיה של התובעת, עדיף היה להימנע מלהעניק לתובעת טיפול של
12 השתלה, בנסיבות מחלת הלב שלה, כדי למנוע את האפשרות של התפרצות ה-S.B.E
13 שפגעה במסתם הלב שלה (המיטרלי).
- 14
- 15 לעומתם, סבורים מומחי הנתבע, כי ננקטו אמצעי זהירות מספיקים על ידי הנתבע למניעת
16 זיהום, שעלול היה לפגוע בתובעת, וכי אין קשר סיבתי בין מחלת ה-S.B.E, שהתפרצה אצל
17 התובעת לבין טיפולו של הנתבע בה, וסמיכות הזמנים בין שני האירועים היא מקרית.
- 18
- 19 11. אני מעדיף את חוות הדעת של המומחים מטעם התובעת, על פני חוות הדעת מטעם מומחי
20 הנתבעת, מן הנימוקים הבאים:
- 21
- 22 א. נטל ההוכחה והשיכנוע, בנסיבות כפי שהראיתי, הוא על הנתבע, להראות, כנדרש
23 בהליך אזרחי, שיותר סביר, שלא היה קשר סיבתי בין מחלתה של התובעת וטיפולו
24 בה, וכי הוא לא התרשל בטיפולו בתובעת.
- 25 ב. הנתבע גרס נזק ראייתי לתובעת, בכך, שהוא לא ערך, או לא שמר, את המסמכים
26 הרפואיים, הרלוונטיים למועד, שבו, יש להניח, נגרם הנזק לתובעת.
- 27 ג. שוכנעתי, שהנתבע התרשל בטיפולו בתובעת, בכך שהוא לא נתן לה הסבר מלא
28 ומפורט על מה שעתידי להתבצע בה, ועל הסיכונים שבטיפול, במיוחד לאור מחלת

בתי המשפט

תא 010972/97

בשא 3757/98

המר 676/98

בית המשפט המחוזי בחיפה

בפני כב' השופט ח. פיזם, סגן נשיא

- 1 הלב, שממנה סבלה התובעת, עובר לטיפולו של הנתבע בה. כך, שלמעשה, נראה לי,
2 שהוכח, שהתובעת לא קיבלה "הסכמה מדעת", לטיפולו הרפואי של הנתבע בה.
- 3 ד. הנתבע פגע בסינוס המקסילרי תוך כדי טיפולו בתובעת וגרם, ככל הנראה, לחדירת
4 חיידקים מחלל הפה למסתם המטירלי של התובעת.
- 5 ה. היתה סמיכות זמנים קרובה בין פריצת תסמיני מחלתה של התובעת, S.B.E, לבין
6 טיפולו של הנתבע בשיניה, במיוחד ביצוע השתלת השיניים.
- 7 ו. בסופו של דבר, נמצאו השתלים מזוהמים. נכון, אומנם, שאפשר להסביר את הזיהום
8 בשתלים, מסיבות שונות, אבל אין לחלוק על כך, שהזיהום בשתלים, התגלה
9 בסמיכות זמנים די משמעותי, מאז טיפולו של הנתבע בתובעת (ביצוע ההשתלה).
- 10
- 11 12. הנה כי כן, מסקנתי היא, כי יש קשר סיבתי בין מחלתה של התובעת (S.B.E), לבין הטיפול
12 בשיניים, שהנתבע ביצע בתובעת. כמו כן, סבורני, כנדרש בהליך אזרחי, שהנתבע התרשל
13 בטיפולו הרפואי בתובעת והוא חב בנוזקים שנגרמו לתובעת.
14
- 15 מכאן, לחישוב הנזק ולהערכת הפיצוי המגיע לתובעת:
16
- 17 13. התובעת, ילידת 1947, סובלת ממחלת לב שגרונית מילדותה, עם החמרה ניכרת, לאחר
18 זיהום של שני מסתמים, בעקבות הניתוחים הדנטליים, שהתבצעו על ידי הנתבע.
19
- 20 הניתוח השני, כלל השתלת שיניים, אשר בהסתמך על הראיות שהיו בפניי, קבעתי, שהיא
21 הגורם למחלה S.B.E המקוננת אצל התובעת. בנוסף, במהלך טיפולו של הנתבע בתובעת,
22 הוא גרם לפריצה לחלל הסינוס המקסילרי, שגם הוא מהווה מקור לפיזור זיהום חיידקי.
23 כתוצאה מכך, נגרם אי ספיקה של המסתם המיטרלי אשר הביא לכך, שהוא הוחלף
24 במסתם תותב וכן, תוקן המסתם הטריקוספידי. מאז הניתוח, מקבלת התובעת טיפול נגד
25 קרישה, וסובלת מהפרעת קצב עלייתית שלא נשלט בתרופות וכן, סובלת מהשמנת יתר בשל
26 חוסר יכולת לפעילות גופנית, כחלק מתוכנית שליטה במשקל. בעקבות מצבה הרפואי של
27 התובעת, היא עברה אישפוזים אשר נמשכו כשלושה חודשים, בערך.
28
- 29 מחלתה של התובעת גרמה לה להגבלה ניכרת בכושרה כעקרת בית, וכמטפלת בילדיה עם
30 צרכים מיוחדים.

בתי המשפט

תא 010972/97

בשא 3757/98

המר 676/98

בית המשפט המחוזי בחיפה

בפני כב' השופט ח. פיזם, סגן נשיא

1

2 התובעת אינה מסוגלת למאמץ גופני משמעותי, ומתקשה מאוד לעבוד במקצועה, מורה
3 לחינוך מיוחד. סיבלה של התובעת נמשך מאז הטיפול הרפואי של הנתבע בה ועד היום
4 הזה, ולבטח, ימשך גם בעתיד.

5 ד"ר שפר, העריך את נכותה הלבבית של התובעת ב- 50%, בניכוי 10% נכות, שקיננה
6 בגופה, לפני הטיפול הרפואי. כלומר, שנכותה הלבבית עקב טיפולו של הנתבע, מגיעה לכדי
7 36% (ולא 40% כפי שקבע ד"ר שפר). כמו כן, העריך ד"ר שפר את נכותה, בגין השמנת
8 היתר, לכדי 20%, (שהם 10.8%, משוקללים, ולא כפי שקבע ד"ר שפר) כך, שנכותה הכללית
9 המשוקללת של התובעת, מגיעה לכדי 46.8%, לצמיתות.

10

11 אף אחד מהמומחים האחרים במשפט, אשר העידו והמציאו חוות דעת, לא חלק על הערכת
12 הנכות, כפי שנקבעה על ידי ד"ר שפר (נכון אומנם שלפי עדויות מומחיי הנתבע, לא נגרמה
13 הנכות לתובעת עקב טיפולו של הנתבע, אלא מסיבות אחרות).

14

15 לאור האמור לעיל, ובהקשר זה, אני קובע לתובעת פיצוי בגין כאב וסבל בעבר ובעתיד סך
16 של 500,000 ש"ח.

17

18 14. לתובעת נגרמו ויגרמו הוצאות נסיעה רבות לצורך טיפולים רפואיים. התובעת גרה ברמת
19 הגולן, ומטופלת בהדסה - ירושלים. כמו כן, בגין נכותה, זקוקה התובעת לעזרת צד ג' ואינה
20 יכולה לבצע את מירב עבודות משק הבית. התובעת לא הביאה ראיות לכל ההוצאות
21 שנגרמו לה (עמ' 20 לסיכומי התובעת), ובנסיבות כאלה, קשה מאוד להעריך במדויק את
22 הפיצוי המגיע לתובעת. לכן, אני פוסק לתובעת בגין ראש נזק זה, **ניידות, עזרת צד ג' ועזרה**
23 **למשק הבית בעבר ובעתיד, סך של 500,000 ש"ח.** בסכום זה כללתי גם את החזר
24 התשלומים שהתובעת שילמה לנתבע, בגין טיפולו בה. (ואשר פסקתי כי לא היה ראוי).

25

26 כמו כן, יש לשער כי במצבה הרפואי המסובך של התובעת, היא תזדקק לטיפולים רפואיים,
27 מעבר לסל הבריאות, הן בתחום הפה והלסת והן בתחום הקרדיולוגי בעבר ובעתיד. גם
28 ראש נזק זה, עדיף שיחושב באופן גלובלי, ואני מעריך אותו בסך של 100,000 ש"ח.

29

30 מכאן, לחישוב הפסד השתכרותה של התובעת, בגין מחלתה, בעבר ובעתיד.

בתי המשפט

תא 010972/97

בשא 3757/98

המר 676/98

בית המשפט המחוזי בחיפה

בפני כב' השופט ח. פיזם, סגן נשיא

15. באשר להכנסותיה של התובעת בעבר, הוגש לבית המשפט המסמך נ/12, שאמור היה לשקף על נספחיו את הכנסותיה של התובעת לשנים 94 - 97. כשבאתי לערוך את פסק הדין, נוכחתי לדעת, שמסמך זה, אינו שלם, וחסר בו במיוחד תצהיר התשובה, הנוכח בפיסקאות 2-3 של נ/12 (גם תלושי השכר שצורפו, קשים לקריאה ולעיון). סברתי, שחלק מהמסמך אבד, או שבטעות לא הוגש במלואו.
- המתמחה מטעמי פנה, לפי הוראותיי, לעו"ד נועם, שהגיש את המסמך, וביקש ממנו לתקן את המעוות. עו"ד נועם השיב, כי אין בידו עותק ממסמך זה. לפיכך, פנה המתמחה, לפי הוראותיי, לעו"ד ילינק אשר הואיל, באדיבותו, להמציא את המסמך נ/12 לבית המשפט, אשר נראה לי כיום כשלם, וסימנתי אותו נ/12א.
- אחר כל הדברים האלה, אין לנו ראייה אובייקטיבית על הכנסותיה של התובעת לשנת 1993. יתרה מכך, גם מתצהירה של התובעת (ת/13) עולה, כי למעשה עד שנת 1993, לא היו לתובעת הכנסות ופרשת השתכרותה מתחילה משנת 1994.
- התובעת מורה על פי מקצועה והתעסקה במיוחד במסגרת החינוך המיוחד, תוך שלטענתה, היא גיבשה לעצמה קהל לקוחות נאמן, ומוניטין רב. התובעת רכשה ניסיון, לדבריה, בטיפול בילדים בעלי לקויות, מתוך ניסיונה הרב, מגידול ילדיה שלה, אשר חלקם היו בעלי צרכים מיוחדים. את מקצועה רכשה התובעת בסמינר "אפרתה" (למורים) בירושלים בשנת 1968, ועד שנת 1970, היתה מחנכת (מורה) בכיתות א' - ב', באופקים, עם לידת ילדיה (כבדי שמיעה), הפסיקה להשתכר והקדישה את זמנה לטיפול בילדיה. אך, לדבריה, החליטה לחזור למעגל העבודה במסגרת החינוך המיוחד, שנים אחדות לפני האירוע, נשוא התביעה. בשנים האחרונות, השתלמה התובעת גם ברפואה משלימה במכללת "רידמן" בצמת, וכן למדה במכללת (סמינר) "אורנים".
16. בשנת 1994, השתכרה התובעת, ברוטו, 18,065 ש"ח. בשנת 1995 השתכרה התובעת ברוטו 15,339 ש"ח. בשנת 1996 השתכרה התובעת ברוטו, 2,847 ש"ח. מאז, אין לתובעת, לטענתה, הכנסות של ממש, למרות שהתובעת עושה מאמצים להשתכר, אך, מגבלותיה הבריאותיות מסכלות מאמצים אלה. למרות שהכנסות התובעת בשנת 1995 היו קרובות להכנסות בשנת

בתי המשפט

תא 010972/97

בשא 3757/98

המר 676/98

בית המשפט המחוזי בחיפה

בפני כב' השופט ח. פיזם, סגן נשיא

- 1 1994, אני מקבל את טענתה שלול הפגיעה בבריאותה, היו הכנסותיה גם בשנה זו ולאחריה
 2 גבוהות יותר.
 3
 4 אציין, כי מפאת דלות הנתונים ונסיבותיה המיוחדות של התובעת וילדיה, קשה מאוד
 5 להעריך את הכנסתה המשוערת של התובעת, בתקופה שאחרי התאונה, וכן לגבי העתיד.
 6
 7 נקודת המוצא שלי, שהתובעת היתה צפויה להשתכר, החל מפרוץ מחלתה נשוא התביעה,
 8 שכר מינימום, בניכוי נכותה הבריאותית המשקפת גם את מגבלותיה התפקודיות. לכן, אני
 9 מעריך את הפסד השתכרותה של התובעת כדלקמן:
- 10 א. הפסד השתכרות בעבר מיוני 1994 ועד 31.12.02 (דהיינו, 102 חודשים) לפי שכר
 11 מינימום (עכשוי) 3,266 ש"ח לחודש, במכפלת אחוזי נכותה של התובעת 46.8%,
 12 **בסה"כ 155,905 ש"ח.**
- 13 ב. הפסד השתכרות בעתיד עד הגיע התובעת לגיל 70 שנה (דהיינו, 168 חודשים) לפי
 14 שכר מינימום (עכשוי), לאחר היוון במכפלת אחוזי הנכות הנ"ל, **בסה"כ 209,470**
 15 **ש"ח.**
- 16 ג. **סה"כ הפסד השתכרות בעבר ובעתיד, 365,375 ש"ח.**
- 17
- 18 17. התובעת לא חלקה על חו"ד האקטוארית של מר שי ספיר, מיום 10.02.02, לפיה, יש לנכות
 19 את התשלומים שקיבלה מהמל"ל, לרבות תשלומים מהוונים לעתיד, המסתכמים בסך של
 20 94,340 ש"ח. סכום זה יש לנכות מהפיצוי המגיע לתובעת, כאמור.
 21
- 22 אשר על כן, מפרט אני את התשלומים המגיעים לתובעת, וכן את הניכויים כדלקמן:
- 23 בגין ראש נזק של כאב וסבל בעבר ובעתיד סך של 500,000 ש"ח
- 24 בגין ראשי נזק של ניידות, עזרת צד ג' ועזרה למשק הבית בעבר ובעתיד, סך של 500,000 ש"ח
- 25 בגין ראש נזק של טיפולים רפואיים בעבר ובעתיד סך של 100,000 ש"ח
- 26 בגין ראש נזק של הפסד השתכרות בעבר ובעתיד סך של 365,375 ש"ח
- 27 סה"כ 1,465,375 ש"ח
- 28 בניכוי תשלומי מל"ל בסך של 94,340 ש"ח
- 29 סה"כ 1,371,035 ש"ח
- 30

בתי המשפט

תא 010972/97

בשא 3757/98

המר 676/98

בית המשפט המחוזי בחיפה

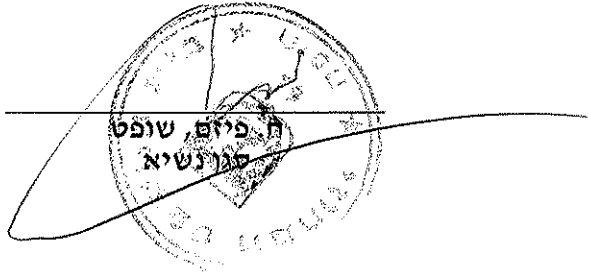
בפני כב' השופט ח. פיזם, סגן נשיא

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15

לפיכך, ולאור כל האמור לעיל, מחייב אני את הנתבע, לשלם לתובעת את הסך של 1,371,035 ש"ח, בצרוף הפרשי הצמדה וריבית כחוק, מיום פסק הדין ועד התשלום המלא בפועל, וכן מחייב אני את הנתבע לשלם את הוצאות המשפט לרבות שכ"ט עו"ד של התובעת בשיעור של 18% מהסך של 1,371,035 ש"ח, שנפסק לעיל, בצרוף מע"מ כחוק.

המזכירות תמציא העתק פסק הדין לבאי כח הצדדים בדואר רשום.

ניתן היום י"ח בטבת תשס"ג, 23 בדצמבר 2002 בהעדר הצדדים.

אתי עטיאס d01097297a.1